

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 1

Formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej

Po przeczytaniu poniższego tekstu przygotujcie w dowolnej formie graficznej schemat przedstawiający różne formy prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce.

Działalność gospodarcza ma charakter zarobkowy. Jest prowadzona w celu osiągnięcia przychodu oraz dochodu, czyli nadwyżki przychodów nad kosztami. Jest wykonywana przez przedsiębiorcę we własnym imieniu, w sposób profesjonalny (zawodowy), ciągły i zorganizowany. Ważną zasadą jest brak barier w zakresie form własności, wielkości kapitału itd. oraz równość podmiotów wobec prawa.

Działalność gospodarcza jest jawna, prowadzona w sposób dozwolony przepisami – reguluje ją między innymi Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej z 2004 roku, Kodeks cywilny oraz Kodeks spółek handlowych z 2000 roku.

Istnieje wiele form organizacyjnych i prawnych prowadzenia działalności gospodarczej. Należą do nich:

- przedsiębiorstwa państwowe,
- spółdzielnie – dobrowolne zrzeszenia osób, prowadzące w interesie swych członków działalność gospodarczą, społeczną, kulturalną,
- spółki,
- jednoosobowe przedsiębiorstwa osób fizycznych,
- inne jednostki (fundacje, stowarzyszenia, szkoły wyższe).

Spółka to umowny związek osób – wspólników i ich wkładów kapitałowych założony w celu prowadzenia działalności gospodarczej w formie przedsiębiorstwa. Spółka powstaje poprzez zawarcie umowy między wspólnikami, którzy wnoszą do spółki wkład kapitałowy w formie pieniężnej lub rzeczowej.

Spółki dzielą się na:

- spółki prawa cywilnego – działające w oparciu o przepisy Kodeksu Cywilnego, są nimi spółki cywilne,
- spółki prawa handlowego, których działalność jest regulowana przepisami Kodeksu spółek handlowych, w tym:
 - spółki osobowe – nie posiadające osobowości prawnej. Spółki te opierają działalność na osobistej pracy wspólników w przedsiębiorstwie spółki. Wspólnicy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki całym majątkiem osobistym. Do spółek osobowych należą: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa i spółka komandytowo – akcyjna
 - spółki kapitałowe – posiadające osobowość prawną. Wspólnicy odpowiadają za zobowiązania wobec wierzycieli tylko kapitałem spółki, czyli wkładami wspólników. Do spółek kapitałowych należą: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółka akcyjna.

Jednostkami posiadającymi osobowość prawną są przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie oraz spółki kapitałowe – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółka akcyjna.

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 2

Spółki osobowe i kapitałowe

Spółka cywilna

Jest to uregulowana przepisami Kodeksu Cywilnego forma współdziałania osób fizycznych dla realizacji celów gospodarczych, przydatna zwłaszcza do prowadzenia małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych, handlowych i usługowych, zakładów rzemieślniczych itp. Dzięki prostej strukturze organizacyjnej zapewnia każdemu wspólnikowi wpływ na działalność spółki i możliwość jej kontrolowania. Powstaje w drodze umowy zawartej przez wspólników, którzy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wyznaczonych celów. Spółka cywilna rejestrowana jest w Urzędzie Gminy. Spółka nie ma osobowości prawnej, a wspólnicy są traktowani przez prawo jak indywidualni przedsiębiorcy.

Każdy wspólnik wnosi do spółki wkład, który może mieć postać pieniężną lub rzeczową. Możliwe jest wniesienie na przykład prawa do dzierżawy czy wynajmu lokalu, użytkowania samochodu lub warsztatu rzemieślniczego, świadczenia pracy i usług. Wartość wkładu również zostaje określona w umowie. Majątek spółki staje się współwłasnością wspólników, którzy ponoszą odpowiedzialność za jej zobowiązania całym majątkiem osobistym. Każdy ze wspólników może prowadzić wszystkie sprawy spółki i reprezentować ją w stosunkach z innymi podmiotami. Udział w zyskach i stratach spółki jest równy, chyba że umowa stanowi inaczej. Skład spółki jest stały, poszerzenie go wymaga zmiany umowy. Jeśli wspólnik ją opuszcza, otrzymuje wniesiony wkład.

Spółka jawna

Prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą. Funkcjonuje w oparciu o przepisy Kodeksu spółek handlowych. Powstaje w drodze umowy zawartej na piśmie. Jest zarejestrowana przez Sąd Gospodarczy, który dokonuje wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. W firmie spółki muszą się znajdować nazwiska wspólników oraz oznaczenie „spółka jawna”. Spółka nie posiada osobowości prawnej. Może jednak nabywać prawa, zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozywana do sądu.

Podobnie jak w spółce cywilnej każdy ze wspólników może wnieść określony wkład, jak również może spółkę reprezentować na zewnątrz, załatwiać jej sprawy i podejmować dotyczące jej decyzje. W umowie prowadzenie spraw spółki może być powierzone jednemu lub kilku wspólnikom. Majątek spółki stanowi współwłasność. Każdy wspólnik ma prawo do równego udziału w zyskach bez względu na rodzaj i wartość wkładów. Na tych samych zasadach uczestniczy w stratach spółki. Za zaciągnięte zobowiązania wspólnicy odpowiadają majątkiem firmy i całym majątkiem osobistym, solidarnie z pozostałymi.

Spółka partnerska

Jest to spółka osobowa, prowadząca przedsiębiorstwo pod własną firmą. Jest utworzona przez wspólników – partnerów - w celu wykonywania wolnego zawodu. Partnerami w tej spółce mogą być więc wyłącznie osoby wykonujące tzw. wolny zawód – na przykład architekci, lekarze, pielęgniarki, aptekarze, tłumacze przysięgli, radcy prawni, notariusze, adwokaci, księgowi, rzeczoznawcy majątkowi, doradcy podatkowi, biegli rewidenty). Partnerzy pobierają za swoją pracę indywidualne honoraria, a część z nich przekazują na utrzymanie spółki. Za zobowiązania spółki odpowiadają w sposób nieograniczony całym majątkiem.

Umowa spółki jest zawarta na piśmie. Musi zawierać nazwiska i imiona partnerów, określenie wolnego zawodu, uprawnienia partnerów do jego wykonywania oraz określać przedmiot działalności spółki, firmę, siedzibę, wkłady wnoszone przez partnerów i ich wartość. Spółka jest rejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Prowadzenie spraw spółki może być powierzone zarządowi. Partner nie odpowiada za zobowiązania spółki, które powstają w wyniku działań pozostałych partnerów lub osób zatrudnionych przez spółkę. Pozostałe kwestie uregulowane są tak, jak w spółce jawnej. Majątek spółki stanowi współwłasność. Każdy wspólnik ma prawo do równego udziału w zyskach bez względu na rodzaj i wartość wkładów. Na tych samych zasadach uczestniczy w stratach spółki. Za zaciągnięte zobowiązania wspólnicy odpowiadają majątkiem firmy i całym majątkiem osobistym, solidarnie z pozostałymi.

Spółka komandytowa

Prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą. Działa w oparciu o przepisy Kodeksu Spółek Handlowych. Nie posiada osobowości prawnej. Umowę zawiera się w formie aktu notarialnego. Umowa określa firmę i siedzibę spółki, przedmiotu jej działalności, wkłady wnoszone przez wspólników i ich wartość, zakresu odpowiedzialności komandytariusza – do wysokości sumy komandytowej, nazwiska i imiona osób uprawnionych do reprezentowania spółki. Spółka musi być zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Stanowi odmianę spółki jawnej, różniąc się od niej tym, że przynajmniej jeden ze wspólników, zwany komandytariuszem, odpowiada za zobowiązania w sposób ograniczony – do wysokości sumy, która wniósł do spółki, czyli sumy komandytowej. Komandytariusz nie musi więc ryzykować całym swoim majątkiem, wnosi tylko wkład i czerpie z niego zyski, ale też nie może prowadzić spraw spółki i reprezentować jej w stosunkach z innymi podmiotami. Co najmniej jeden wspólnik – komplementariusz – odpowiada za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem w sposób nieograniczony. Prowadzenie spraw spółki i jej reprezentowanie mają tylko komplementariusze. Pozostałe kwestie uregulowane są tak, jak w spółce jawnej. Majątek spółki stanowi współwłasność. Wspólnicy mają prawo do udziału w zyskach bez względu na rodzaj i wartość wkładów. Na tych samych zasadach uczestniczą w stratach spółki. Natomiast komandytariusz uczestniczy w zyskach spółki proporcjonalnie do wniesionego wkładu.

Spółka komandytowo-akcyjna

Jest to spółka osobowa, prowadząca przedsiębiorstwo pod własną firmą. Statut spółki ma formę aktu notarialnego. Spółka musi być zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Co najmniej jeden wspólnik – komplementariusz, ponosi nieograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania spółki. Co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem, który nie odpowiada za zobowiązania spółki. Kapitał zakładowy spółki wynosi co najmniej 50 tys. zł. Pozostałe kwestie są uregulowane tak, jak w spółce akcyjnej. Komandytariuszy obowiązują jednak przepisy dotyczące spółek jawnych.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Jest to spółka kapitałowa prowadząca przedsiębiorstwo pod własną firmą. Umożliwia prowadzenie działalności gospodarczej średnich rozmiarów bez narażania się na ryzyko utraty całego majątku w razie niepowodzenia, gdyż pozwala na wniesienie jedynie części kapitału w postaci udziałów. Stanowi więc spółkę kapitałową, nie osobową, jak w poprzednich przypadkach. Majątek spółki jest jej własnością i jest odrębny od majątku osobistego wspólników. Za zobowiązania odpowiada całym majątkiem spółka, a nie wspólnicy. Posiada osobowość prawną i działa w oparciu o przepisy Kodeksu spółek handlowych. Do jej powołania niezbędne jest zawarcie umowy w formie aktu notarialnego, wniesienia kapitału zakładowego przez udziałowców (w wysokości co najmniej 5 tys. zł), ustanowienie władz spółki i dokonanie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

Kapitał zakładowy spółki tworzony jest z udziałów wnoszonych przez wspólników. Wspólnicy wnoszą udziały w postaci pieniężnej lub wycenionego wkładu rzeczowego (w odróżnieniu od innych spółek nie stanowi wkładu świadczenie usług lub wykonywanie pracy na rzecz spółki). Całość kapitału zakładowego dzieli się na części – udziały, nie mniejsze niż 50 zł. Każdy wspólnik, w zależności od wkładu, obejmuje proporcjonalną ilość udziałów w spółce. Liczba udziałów decyduje o ilości głosów na walnym zgromadzeniu wspólników i o otrzymaniu odpowiedniej części zysku w formie dywidendy. Udziały mogą być odstąpione jedynie za zgodą wspólników.

Do organów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością należy - zgromadzenie wspólników, rada nadzorcza lub komisja rewizyjna oraz zarząd.

Zgromadzenie wspólników decyduje o ważnych sprawach spółki oraz wybiera jej pozostałe organy. Podejmuje uchwały np. w sprawie zatwierdzenia bilansu, podziału zysków i strat, zbycia lub wydzierżawienia przedsiębiorstwa czy nieruchomości.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad działalnością spółki. Składa się z co najmniej trzech członków i jest wybierana przez walne zgromadzenie na okres nie dłuższy niż 5 lat. W spółkach, w których kapitał zakładowy jest wyższy niż 500 tys. zł lub wspólników jest ponad 25, musi zostać powołana Rada Nadzorcza oraz Komisja Rewizyjna.

Podstawowym organem spółki jest jednak Zarząd, wybierany przez zgromadzenie wspólników na okres nie dłuższy niż 5 lat. Zarząd reprezentuje spółkę na zewnątrz, kieruje bieżącymi sprawami spółki i podejmuje decyzje. Na zarządzie spoczywa odpowiedzialność prawna za zobowiązania spółki.

Spółka akcyjna

Jest spółką kapitałową, działa w oparciu o przepisy Kodeksu spółek handlowych. Posiada osobowość prawną. Procedura utworzenia tej spółki jest zbliżona do sposobu zakładania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Rozpoczyna się od ustalenia statutu spółki, który określa m.in. firmę, siedzibę i przedmiot działania przedsiębiorstwa, czas trwania, wysokość kapitału akcyjnego i sposób jego zebrania oraz liczbę i wartość nominalną akcji, imiona, nazwiska i adresy założycieli, organizację władz spółki, związane z akcjami obowiązki świadczeń na rzecz spółki. Do powstania spółki jest konieczny akt notarialny dotyczący jej zawiązania, wniesienie przez akcjonariuszy wkładów na pokrycie kapitału zakładowego spółki, ustanowienie zarządu i rady nadzorczej oraz dokonanie wpisu dla Krajowego Rejestru Sądowego.

Rozpoczęcie działalności jest związane ze zgromadzeniem kapitału zakładowego, który powinien wynosić co najmniej 100 tys. zł. W zamian za wnoszone do spółki wkłady wspólnicy otrzymują akcje, czyli papiery wartościowe wyrażające wniesiony wkład i legitymujące właściciela jako członka spółki. Mają one ustaloną w statucie jednakową wartość nominalną (min. 1 gr), ale wydawane są akcjonariuszom po cenie emisyjnej, która może być wyższa od wartości nominalnej. Posiadanie akcji uprawnia akcjonariusza do głosu na walnym zgromadzeniu, do otrzymania dywidendy, czyli wypłaty części zysku spółki przypadającego na jedną akcję, udziału w majątku spółki w razie jej likwidacji. Akcje mogą być uprzywilejowane, czyli mogą dawać akcjonariuszom dodatkowe uprawnienia np. dodatkowe głosy na walnym zgromadzeniu.

Organami spółki akcyjnej są: walne zgromadzenie akcjonariuszy, rada nadzorcza, komisja rewizyjna (w spółkach o kapitale akcyjnym powyżej 500 tys. zł musi być obowiązkowo powołana) oraz zarząd.

Zgromadzenie akcjonariuszy decyduje o ważnych sprawach spółki oraz wybiera i odwołuje członków Zarządu i Rady Nadzorczej. Rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Zarządu oraz bilans spółki. Podejmuje uchwały w sprawie podziału zysków.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością spółki. Bada bilans spółki. Z ważnych powodów może zawiesić Zarząd. Składa się z pięciu członków, w tym prezesa i wiceprezesa. Jest wybierana przez walne zgromadzenie akcjonariuszy na okres nie dłuższy niż 5 lat. W spółkach, w których kapitał zakładowy jest wyższy niż 500 tys. zł lub wspólników jest ponad 25, musi zostać powołana Rada Nadzorcza oraz Komisja Rewizyjna.

Podstawowym organem spółki jest Zarząd, wybierany przez Radę Nadzorczą na okres nie dłuższy niż 5 lat. Składa się z trzech członków, w tym prezesa. Zarząd reprezentuje spółkę na zewnątrz, kieruje bieżącymi sprawami spółki, zarządza także jej majątkiem.

Liczba i struktura przedsiębiorstw w Polsce, dane GUS na koniec 2009

Forma organizacyjno-prawna	Liczba przedsiębiorstw (w tys.)
Podmioty gospodarki narodowej	3.742,7
Sektor publiczny	120,5
Sektor prywatny	3.622,2
Mikroprzedsiębiorstwa (0-9 pracowników)	1787
Małe przedsiębiorstwa (10-49 pracowników)	54,9
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 pracowników)	16,3
Duże przedsiębiorstwa (co najmniej 250 pracowników)	3,2

SŁOWNIK

Spółka – umowny związek osób – wspólników i ich wkładów kapitałowych założony w celu prowadzenia działalności gospodarczej w formie przedsiębiorstwa. Spółka powstaje poprzez zawarcie umowy między wspólnikami, którzy wnoszą do spółki wkład kapitałowy w formie pieniężnej lub rzeczowej.

Spółki osobowe – spółki nie posiadające osobowości prawnej. Spółki te opierają działalność na osobistej pracy wspólników w przedsiębiorstwie spółki. Wspólnicy ponoszą całkowitą odpowiedzialność za zobowiązania spółki całym majątkiem osobistym. Do spółek osobowych należą spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa i spółka komandytowo – akcyjna.

Spółki kapitałowe – posiadające osobowość prawną. Odpowiadają za zobowiązania wobec wierzycieli tylko kapitałem spółki, czyli wkładami wspólników. Należą do nich: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółka akcyjna.

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 3

Typy spółek

Na podstawie informacji o typach spółek uzupełnij tabelę.

Cechy spółki	Spółka cywilna	Spółka jawna	Spółka partnerska	Spółka komandyto wa	Spółka komandyto wo – akcyjna	Spółka z ograniczoną odpowiedzia lnością	Spółka akcyjna
Rodzaj spółki (osobowa, kapitałowa)							
Osobowość prawna (posiada, nie posiada)							
Osoby tworzące spółkę							
Sposób utworzenia spółki (dokumenty, rejestracja)							
Majątek spółki (współwłasność wspólników lub spółki)							
Wysokość wnoszonego kapitału (dowolna lub określona)							
Prowadzenie spraw spółki (wspólnicy, inny organ)							
Odpowiedzialność za zobowiązania							
Organy spółki							

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 4

Test prawda / fałsz

Czy poniższe twierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe? Postaw literę P (prawda) lub F (fałsz) w odpowiednim miejscu.

1. _____ Spółki osobowe posiadają osobowość prawną.
2. _____ Wspólnicy w spółkach osobowych ponoszą całkowitą odpowiedzialność za zobowiązania spółki majątkiem osobistym.
3. _____ Wspólnicy wnoszą do spółki wkład kapitałowy w formie pieniężnej lub rzeczowej.
4. _____ W spółkach kapitałowych wspólnicy odpowiadają za zobowiązania wobec wierzycieli tylko kapitałem spółki, z wyjątkiem zobowiązań podatkowych.
5. _____ Do spółek kapitałowych należą: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółka akcyjna.
6. _____ Wspólnicy w spółce cywilnej są traktowani przez prawo jak indywidualni przedsiębiorcy.
7. _____ Spółka jawna jest spółką kapitałową, w której wspólnicy odpowiadają za zobowiązania tylko do wysokości wniesionego wkładu.
8. _____ Spółka partnerska jest utworzona przez wspólników w celu wykonywania wolnego zawodu.
9. _____ W spółce komandytowej co najmniej jeden wspólnik ponosi ograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania spółki.
10. _____ Kapitał zakładowy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością wynosi co najmniej 100 tys. zł.
11. _____ Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w ogóle nie ponosi odpowiedzialności wobec wierzycieli.
12. _____ W spółce z o.o. wszystkie decyzje podejmuje walne zgromadzenie akcjonariuszy.
13. _____ Organami spółki z o.o. są walne zgromadzenie wspólników, zarząd, rada nadzorcza, komisja rewizyjna.
14. _____ Akcjonariusze w spółce akcyjnej mają prawo do dywidendy.